

Rekreation i Stockholms kommuns naturreservat						BILAGA 1, 3 sidor
	Hansta	Grimsta	Sätraskogen	Flaten	Årsta	Älvsjöskogen
Förvaltare	Trafikkontoret	Uppdelad på Bromma sdf och Hässelby-Vällingby std. Hässelby RC-klubb (modellflygplan) sköter del av Grimsta gårde för sin verksamhet.	Skärholmen sdf. Egen bemanning sedan 2004.	Sdf Skarpnäck. Naturmarksskötselavtal utmed Flatendiket och på Ekudden.	Sdf Enskede-Årsta-Vantör. Årsta holmar sköts av Södermalm.	Uppdelat på Älvsjö sdf och Enskede-Årsta Vantör sdf. Älvsjö AIK sköter bollplanen.
Storlek	280 ha	320 ha varav 55 ha vatten	256 ha varav 50 ha vatten	755 ha land varav 208 ha vatten. Stockholms största	92 ha, varav 29 ha vatten	1,5 km långt och 500 m brett ca 102 ha, (varav östra delen 40 ha)
Grönkil/grönstråk	Järvakilen, Igelbäckens kulturresevat angränsar till Hansta naturreservat.	Görvälnkilen	Bornsjökilen	Tyrestakilen	Regional stadskärna, relativt isolerad, del av blåstruktur	Regional stadskärna, koppling mellan Långsjön och Magelungen
Närnaturområde (1km)	Akalla, Tureberg, Sollentuna, Kista,	Vällingby (Hässelby, Grimsta, Råcksta, Beckomberga, Blackeberg, Södra Ångby) men även Spånga i brist på andra områden (Hässelby Villastad, Kälvesta, Vinsta, Solhem, Nälsta, Flygsta). För badet kan besökare ta sig längre sträckor.	Hägersten, Mälarhöjden, Bredäng, Sättra, Värberg, Skärholmen. För badet kan besökare ta sig längre sträckor.	Skarpnäck, Älta, Sköndal, Trollbäcken, Skrubba. För badet kan besökare ta sig längre sträckor. (Kärrtorp, Liljeholmen)	Årsta, Årstadal, Södermalm, Liljeholmen	Älvsjö, Långbro och Långsjö, Herrängen, Fruängen, Hagsättra, Örby, Stuvsta, Högdalen
Landskapskaraktär/naturtyp	Mångformigt natur och kulturlandskap. Odlingslandskapets utveckling kan följas från bronsåldern till 1950-talet. Här finns gammal barrskog, ädellövskog, sumpskog, rester av ängs- och hagmarker och jordbruksmark. Hansta är relativt opåverkat av skogsbruk och har bla länets mest mångformiga ädellövskogsområde.	Skogen är varierad och består utöver hällmarkstallskog av blandbarrskog, blandskog, fuktlövskog och ädellövsdungar. Området har undgått modernt skogsbruk och hyser grova barr och lövträd. Skogen bryts upp av gräsfält och örtrika ängsbackar. Här finns också en sjö (Råcksta träsk) och en ö (Hässelbyholme) ingår också i reservatet. Mälarstrand.	Skogen har tidigare varit betad. Här finns hällmarkstallskog, blandskog och triviallöv. Vid Sättrastrandsbadet och Sättra varv finns det fina alsumpskogar med inslag av ädellövträd och stor andel ekskog. Även vid Lyran finns det ek och hassel. Naturen är varierad men det är brist på våtmark. Mälarstrand. Sättraån går i en meandrande bäckravin. Varpaängen är den största öppna ytan i reservatet. Runt den öppna gräsytan sköts delar av den öppna marken genom bete.	Södertörns herrgårdslandskap, sjön Flaten (Stockholms stads renaste sjö.) Åkrar, sjöar, öppen mark omgärdad med ekbestånd, samt brant uppstickande berg med tall och insprängda myrar. Ädellövsbestånd, våtmarker, små vattendrag, och stränder, bäckravin	Hällmarkstallskog, ädellövskog, strandskog slänt ner mot Årstaviken. Från södermalms sidan ser skogen ogenomtränglig ut. Från Årstaskogen har man trots det många utblickar över vattnet. Besökaren läser in viken i området varför det känns större än det egentligen är. Barrskog med främst tall, förkastningsbrant, stränder och våtmarker. Årsta holmar har känslig vegetation (fuktlövskog Årsta holmar), ängsvegetation. Båtar går till över till öarna från Södermalm sommartid. Årsta holmars gård, Grova barrträd, fina sittplatser, stranden.	Södertörnnaturens, sprickdalslandskap. Våtmark, grodlokal, 4 bäckraviner, små vattenfall, halvvåtmarker - tät vegetation, hällmarker med utsikt, sprickdalar öst-väst, ekbestånd från bondeskogen - mitten, topografiska skillnader, "vildmark", myrmark med hjortron, skvattram, Vårgårda dammen - skolor, förskolor. Skogsmark, tall, gran. Har tidigare varit rikt på lövträd. Ekdungar
Kulturmiljö	Fornlämningar (brons- och järnålder): gravfält, boplatser, runsten, stensträng - Fossilt odlingslandskap.	Hässelby slott, handelsträdgård med bevattningsdammar, stenmurar, kvarn, torp (Hässelby gårds sista torp och torp med religiösa namn)	Sättra varv slutet av 1800 talet med "varvssamhälle" Stranden ingick i vikingatidens försvarssystem, Mälarens viktig farled på vatten och is, fartygslämningar i vattnet utanför	stenåldersboplatser, Stockholms mest intressanta. Beibott sedan järnåldern. Skrubba nämns 1390, 1930-talet Flatenbadet.	Namnet från vikingatiden, Kulturhistoriska byggnader, hävd, fornlämningar	I direkt anslutning till områdets västra gräns gick Göta landsväg, karaktäristisk för bondesamhällets plockhuggna skog, historiskt rikt lövinslag
Värdefulla strukturer/landform	Fornlämningar (brons- och järnålder): gravfält, boplatser, runsten, stensträng - Fossilt odlingslandskap	Förkastningsbrant	Sprickdalslandskap, hällar, bäckravin, vackra stenblock, fina stigar i skogen.	intressanta landformer, branter, strandlinje	strand, vattenrum, förkastningsbrant, kulturhistoria, öar	Intressant landform i västra delen, höjd (Sociotopkartan)
Specifika naturvärden (Naturtyp)	Ek- och hassellundar (Natura 2000) med på våren stora mattor av blå- och vitsippor. Ädellövskog. Gammal skog.	Hällmarkstallskog, gammal flerskiktad skog, fuktlövskog, välhävdat äng - inventerad som en av de finaste och artrikaste i Stockholm	Sättraåns bäckravin och Skärholmsbäcken, lång naturstrand, ädellövskogar. Området ligger nära Värbergstoppen som är ett viktigt stråk för fåglar därför kan man här precis som på Värbergstoppen se mycket fågel t ex duvhök men även havsörn flyga över fjärden.	Ädellövskog, tallskog, vattenmiljöer	Hällmarkstallskog, strandskog, bäckravin, ädellövskog	Alkärrer, groddammar, näringsfattig myrmark, ekdungar, hällmarkstallskog, bäckravin
Intressanta arter	Arter knutna till ekmiljöer och död ved: tryffel,svampar, vedlevande insekter, trolldruva, underviol. Arter knutna till vattenmiljöer: större vattensalamander. Arter knutna till gammal skog: duvhök, stjärtmes, stenknäck, nötkråka, järpe, tretåig hackspett, mindre hackspett, svampar.	Arter knutna till gamla, grova tallar: reliktböck, talticka och mindre hackspett. Gamla grova ädellövträd med ekticka. Gammal skog med ryl och särläka. Artrik ängsmark med bl a Jungfru Marie nycklar, brudbröd, rosettjungfrulin, rödkämpar, gullviva, darrgräs och rikt insektsliv	Rödlistade arter knutna till grova ädellövträd, främst ek : vedlevande insekter och lavar och svampar. Knutna till gammal skog: skogsduva, gröngöling, lundelm, nästrot. Arter knutna till vatten: småsvalting, vanlig padda, stor fladdermus, Mustasch/Brandts fladdermus, gråskimlig fladdermus, fisktärna. Arter knutna till öppen mark/halvöppen mark: vippärt, törnskata, ängspioplärka. Gårdsmiljöer: odört	Arter knutna till ädellövskog/lundmiljö: vårärt, tandrot, trolldruva, lungört, blåsippa, strutbräken, vätteros	Arter knutna till grova träd och död ved: insekter, svampar (talticka på minst 100 tallar), fåglar. Arter knutna till vattenmiljöer: bäver - Årsta holmar, fladdermöss, fåglar	Arter knutna till "bondeskog": fnösketicka, spillkråka, skvattram, hjorton. Vattenmiljö: vanliga groda
Tålighet			Slitage på hällmarken speciellt vid utsiktsplatser, i övrigt följer besökare leder och stigar.	Cykling var tidigare problem.	Hällmarker, utkikspunkter. Årsta holmar känsliga miljöer	Motionsspår måste dräneras då det snabbt blir lerigt om det regnar.

	Hansta	Grimsta	Sätraskogen	Flaten	Årsta	Älvsjöskogen
Besökare	Skolklasser, förskoleklasser	Skolor (Grimstaskolan, Loviselundskolan), förskolor, de som besöker anläggningarna och utövar olika sporter	Skolor, fritids och förskolor nära Sätraskogen använder området för utflykter och pedagogisk verksamhet, t.ex. I Ur och Skur-förskolan Kåsan. Friluftsförbundet bedriver Mulle-verksamhet i området. Mälarhöjdens scoutkår har sin klubb-lokal i Mjölmarstugan vid Sätra gård. Värbergs scoutkår bedriver verksamhet i "Gröna kåken" och i närområdet. Skärholmens stadsdels-förvaltning har startat en fältskola i området för förskola och skola. Naturskyddsföreningen ordnar guidade turer och bjuder bland annat in nya svenskar.	Utöver motionärer, cyklister, svampplockare, närboende som rastar hunden, badgäster kommer även naturorganisationer, skolklasser hit. De blindas fritidsklubb har en klubblokal i Flaten.	Skolor, fritids och förskolor, familjer, joggare, hundägare, båtfolk, fritidsfiskare	Bra bredd - pensionärer, mycket barn motionärer, skidåkning, skolor, hundägare
Rekreativvärden, upplevelsevärden* Orördhet och trolska naturmiljöer, skogskänsla, utblickar och öppna landskap, variationsrikedom och naturpedagogik, kulturhistoria och levande landskap, aktivitet och utmaning, service och samvaro, naturpedagogik, kulturhistoria och levande landskap, aktivitet och utmaning, service och samvaro, vattenkontakt	Orördhet och trolska naturmiljöer, skogskänsla, utblickar och öppna landskap, variationsrikedom och naturpedagogik, kulturhistoria och levande landskap, aktivitet och utmaning, service och samvaro, vattenkontakt	Orördhet och trolska naturmiljöer (det finns inom området mindre arealer med skog som är över 100 år gammal), skogskänsla, utblickar och öppna landskap, variationsrikedom och naturpedagogik, kulturhistoria och levande landskap, aktivitet och utmaning, service och samvaro, vattenkontakt.	Orördhet och trolska miljöer , skogskänsla, utblickar och öppna landskap (Södra delen), variationsrikedom och naturpedagogik, Kulturhistoria och levande landsbygd, Aktivitet och utmaning, Service och samvaro utsikt, vattenkontakt.	Orördhet och trolska naturmiljöer, skogskänsla, utblickar och öppna landskap, variationsrikedom och naturpedagogik, kulturhistoria och levande landskap, aktivitet och utmaning, service och samvaro, vattenkontakt	Orördhet och trolska naturmiljöer, skogskänsla, utblickar och öppna landskap, variationsrikedom och naturpedagogik, kulturhistoria och levande landskap Årsta holmar), aktivitet och utmaning, service och samvaro, vattenkontakt	Orördhet och trolska naturmiljöer, skogskänsla, utblickar och öppna landskap, variationsrikedom och naturpedagogik, kulturhistoria och levande landskap, aktivitet och utmaning, service och samvaro, vattenkontakt
Rekreativvärden, rekreativa värden/funktioner* bad, blomprakt, bollspel, båtliv, cykling, campa, djurhållning, evenemang, fiske, folkliv, blomprakt, bollspel, båtliv, cykling, campa, djurhållning, evenemang, fiske, folkliv, grön oas, hundsport, klättring, lek, löpträning, modellflygning, naturlek, naturpedagogik, odling, orientering, picknick/grilla promenader, pulkaåkning, ridning, ro, skidor, skogskänsla, skridsko, sitta i solen, svamp- och bärplockning, torghandel, uteservering, utsikt, vattenkontakt, kasta varpa, vild natur	bad, blomprakt, bollspel, båtliv, cykling, campa , djurhållning, evenemang, fiske, folkliv, grön oas, hundsport, klättring, lek, löpträning modellflygning, naturlek, naturpedagogik, odling, orientering, picknick/grilla promenader, pulkaåkning, ridning, ro, skidor, skogskänsla, skridsko, sitta i solen, svamp- och bärplockning, torghandel, uteservering, utsikt, vattenkontakt, kasta varpa, vild natur.	bad, blomprakt, bollspel, båtliv, cykling, campa, djurhållning, evenemang, fiske, folkliv, grön oas, hundsport, klättring, lek, löpträning modellflygning, naturlek, naturpedagogik, odling, orientering, picknick/grillning, promenader, pulkaåkning, ridning, ro, skidor, skogskänsla, skridsko, sitta i solen, torghandel, uteservering, utsikt, vattenkontakt, kasta varpa, vild natur.	bad, blomprakt, bollspel, båtliv, cykling, campa (eg utanför) djurhållning, evenemang, fiske, folkliv, grön oas, hundsport, klättring, lek, löpträning, modellflygning, naturlek, naturpedagogik, odling, orientering, picknick/grillning, promenader, pulkaåkning, ridning, ro, skidor, skogskänsla, skridsko, sitta i solen, torghandel, uteservering, utsikt, vattenkontakt, kasta varpa, vild natur.	bad, blomprakt, bollspel, båtliv, cykling, campa (eg utanför), djurhållning, evenemang, fiske, folkliv, grön oas, hundsport, klättring, lek, löpträning, modellflygning, naturlek, naturpedagogik, odling, orientering, picknick/grillning, promenader, pulkaåkning, ridning, ro, skidor, skogskänsla, skridsko, sitta i solen, torghandel, uteservering, utsikt, vattenkontakt, kasta varpa, vild natur	(bad), blomprakt, bollspel, båtliv, cykling, campa, djurhållning, evenemang, fiske, folkliv, grön oas, hundsport, klättring, lek, löpträning, modellflygning, naturlek, naturpedagogik, odling, orientering, picknick/grillning, promenader, pulkaåkning, ridning, ro, skidor, skogskänsla, skridsko, sitta i solen, torghandel, uteservering, utsikt, vattenkontakt, kasta varpa, vild natur	bad, blomprakt, bollspel, båtliv, cykling, campa, djurhållning, evenemang, fiske, folkliv, grön oas, hundsport, klättring, lek, löpträning, modellflygning, naturlek, naturpedagogik, odling, orientering, picknick/grillning, promenader, pulkaåkning, ridning, ro, skidor, skogskänsla, skridsko, sitta i solen, torghandel, uteservering, utsikt, vattenkontakt, kasta varpa, vild natur
Rekreativa strukturer, FRAMKOMLIGHET	Cykelled, Järvaleden, Järva cykelled, Järva kilstråk, stigar, anslutning till Igelbäckens kulturresevat, naturstigen Hanstaleden, skyltar,	Elljusspår 2 och 5 km, Vildmarksspår skyltat med V, ridstigar, strandpromenad hela vägen mellan Tyska botten och Hässelby strand anlagd delvis på bryggor	Längs Mälaren finns en mycket fin strandpromenad som går från Johannesdal i söder till Pettersberg i norr. I öst-västlig riktning löper rikligt med gångvägar och upptrampade stigar. Elljusspår och ridstigar finns också.	Anlagda stigar, naturstig utmed strandpromenaden Flaten och Drevviken. Anslutning mot Stora Sköndal, ridstigar, cykelvägar (inga cykelleder), skyltar vid Flatensjön.	strandpromenad, anlagda stigar/grusvägar (planerade skyltar)	Stigar, anlagda motionslingor/elljusspår 2 km elljusspår och 3,8 km
Rekreativa strukturer, ANLÄGGNINGAR/SERVICE	Restaurang Hägerstalunds gård, drivingrange - golf, (motorkross)	Gymanläggningar på Grimsta gårde, modellflygplansfält, inhägnad hundrastområde grillplatser, Kaananbadet, Maltesholmsbadet, Toaletter sommartid vid baden, Hässelby slott kafé, Kaanans kafé, Räcksta träsk har tidigare plogats, plats för fritidsbåtar, Stockholms paddelklubb med kanotuthyrning. Bromma-Vällingby skid- och orienteringsklubb, som anordnar orientering och skidåkning Grimsta IP (Brommapojkarna), Ishall, motionscentral, bollplaner, Grimsta ridanläggning, skjutbana (hyrs av polisen), koloniområde, i norra Grimstaskogen finns en aktiv 4Hgård.	Lyrans konditori (öppet året om), kafé i Varsarbetarnas hus och vid baden på sommaren. Sättrastrandbad, Mälarhöjdsbadet, båtbyggor vid Skärholmens hamn och vid Sätra varv, båtklubb, båtuppläggning, rastplatser, utsiktsplatser, grillplatser, och parkbänkar, minigolf, beachvolleyboll, lekplat (campingplats, eg utanför), ridskola, odlingslotter, utegym vid mälarbadet, nytt ridstall	Orhems gård, Skrubba gård, strandkyrkogården, camping (eg utanför området), idrottsplats, tre anlagda bad (stora badet och barnbadet) och Skrubba strandbad. bangolf, omklädning, camping, fd idrottsplats, tennisbanor och minigolf, fd spedwaybana, koloniområden; Orhem, Eken, Odlaen, Listudden och Skrubba och områden utan hus.	anlagda stigar och gångvägar, strandpromenad (Gullmarsplan till Liljeholmen), bänkar, grillplatser, koloniområden (även med stugor), utegym, samlingsplats (dansbana) utegym, nya bryggor, Tanto ok, Trollparken lekpark, mountainbikebana	Idrottsplats. Runt idrottsplatsen finns tre små hus. Ingen p-plats, det finns 4 tydliga entreer - en Huddingeentree och en mindre tydlig. Det finns tre anlagda grillplatser med sittplatser.

	Hansta	Grimsta	Sätraskogen	Flaten	Årsta	Älvsjöskogen
Rekreationsvärden, MÅLPUNKTER	Astrid Lindgrens berg, Natura 2000-området på våren (vitsippor), Väsby sjöäng, pelarsalen, Hägerstalunds gård	Baden och strandpromenaden, Kvarnvikens kvarn, Jan-Pers holme, Hässelby holme, Hässelby slott, Kaanans kafé	Utsiktsplatsen vid Sättraplatån (vid vattentornet), Lyrans konditori,	bad, anläggningar, "Flaten runt promenaden"	Årsta holmar, strandpromenad, Årsta gård, båtklubbar, höjderna, koloniträdgårdarna, Liljeholmen och Skanstull, Årsta torg	IP, motionsspår
Tillgänglighet för personer med begränsad rörlighet eller människor med syn och hörselnedsättning	?	Tillgänglighetsramp vid Kaananbadet. Här finns också en parkering.	På grund av den starkt kuperade terrängen är det svårt för rullstolsbundna och handikappade att ta sig fram i området.	Tillgängligt bad, lång ramp, hkp toalett. De blindas hus tillgängligt. Det finns ingen anlagd slinga men föreningen använder en 9000 m lång slinga som utgår från huset. Gräsmattan framför huset hålls öppen av sdf.	bra gångvägar, men bitvis brant	Motionsspåret har ganska bra tillgänglighet men har branta backar
Rekreativa strukturer, BARRIÄRER	Hanstavägen, E4, 275:an (Förbifarten). Mellan bebyggelse och Hansta naturreservat ligger stora vägar som utgör barriärer för dem som vill ta sig ut i naturen. Motokrossbanan innebär då den är i bruk en barriär mellan den öppna marken och skogen i den delen av reservatet.		Bäckravin	Tyresövägen (229:an) utgör barriär mot Ältasjön och Skarpnäck.	Vatten mellan Årtaskogen och Årsta holmar (gångbro planerad från södersidan)	Flerspårigt järnvägsområde skär av den östra sidan från den västra, passager saknas.
Rekreativa strukturer, ÅTKOMST	1 km från hållplats Akalla på linje 11. En stor parkering finns vid motocrossbanans klubbstuga. Mindre bilparkering finns för besökare vid Hägerstalunds vårdshus. Gång och cykelvägar finns även från Järfälla och från Väsby gård i Sollentuna.	100-500 m från T-bana Hässelby strand, Hässelby gård, Vällingby, Blackeberg, Räcksta,	Fyra tunnelbanchållplatser längs med röda linjen mot Norsborg, ligger inom gångavstånd från området. Dessa är Bredäng, Sättra, Skärholmen och Vårberg. Från dessa är det cirka fem till tio minuters promenad till Sättraskogen. Parkeringsplatser finns bland annat ovanför Skärholmens gård, vid Sättra strandbad, vid campingen, vid minigolfbanan och ovanför Mälarhöjdens strandbad.	1 km från Skarpnäcks T-bana. Buss från Gullmarsplan sommartid till Flatenbadet och vintertid vid Ekstubben, till Skrubba går bussar från Gullmarsplan och Skarpnäck. Från Skarpnäck kan man ta bussen till Orhem. Bilparkering; Flatenbadet, Orhems gård, sydväst om sjön Flaten. Kommunikationerna med buss är inte så bra, turerna för få.	T-bana Gullmarsplan, Pendeltågsstation Årstaberg, bussar Årsta (planerad gångbro till Årsta holmar)	1,2 km till pendeltågstation Älvsjö, Älvsjö IP
Evenemang/engagemang	Evenemang, konferens, bröllop hålls på Hägerstalunds gård	Hässelbyslott nationaldagsfirande, Sdf ordnar festivaler för ungdomar 1 ggr per år vid baden, parkteatern har en scen vid Maltesholm för barn, orientering i Grimtaskogen, fotbollsskolor på bollplanerna, kanotklubb, Grimsta båtsällskap, koloniområde	Ridklubben har tävlingar, Sdf ordnar evenemang på torget, midsommar kan man fira på Skärholmens gård - bussar går då från torget. Hembygdsföreningen, Sättra varv har ett konstkollektiv, det finns en varpaklubb. Under sommaren går båtar till öarna utanför. Skärholmens gård ordnar bröllop, konferenser mm, Vid Lyran finns en liten båtklubb, Sättra varv, Sättra gård, koloniföreningar, båtklubbar, Ur och skur, scoutkår, camping, kennelklubb, Sättraskogens vänner finns kvar.	Nybildade föreningen Nya Flaten har ett fungerande samarbete med sdf och Svenska kyrkan. Husen kring badet har nyligen rustats, badet handikappanpassats, boulebana och beachvolleybollplan har anlagts och föreningen ordnar olika aktiviteter som städdag, Flatenfesten, simskola, bågskytte, motionslopp, utegympa på sommaren, har naturvandringar med barn, Städdag Flatenbadet 22 april, Flatenfesten 26 maj, Skarpnäcks fria skola och Tournadoskolan använder naturstig. Sdf är med i Ut och leknätverket.	Valborg, danskvällar, allsång m.m. på Årstaliden, Kulturföreningen Årstablick värnar om dans och kultur i Årsta. Koloniföreningar, båtklubbar, mountainbikebana i Trollparken.	Stadsdelsområdets största Valborgsmässofirande på idrottsplatsen Älvsjö AIK, Aktionsgruppen "Rädda långsjöns grodor" sedan 2003 Långsjö fastighetsförening, vakar över Älvsjöskogen, sätter upp skyltar och rapporterar till sdf när det behövs.
*Gatu och fastighetskontoret, 2004, Stockholms parkprogram						 ekologigruppen ab